7/4541

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü

Sayı : B.07.0.BMK.0.12-2

Konu : Yazılı Soru Önergesi

07.02.05* 1303

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 10/01/2004 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/106-411-14/139 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde alınan, Niğde Milletvekili Sayın Orhan ERASLAN'a ait 7/4541 esas numaralı yazılı soru önergesinde belirtilen hususlar değerlendirilmiş ve Bakanlığımız görüşü aşağıda belirtilmiştir.

Bilindiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlıklı Üçüncü Bölümü içerisinde düzenlenmiş olan "B. Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler" başlıklı 61 inci maddesinin birinci fıkrasında,

" Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malül ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar."

hükmüne yer verilmiştir.

Anayasanın bu hükmü gereğince, dul ve yetimlerinin korunması amacıyla; 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 2330 sayılı Nakdi Tazminat Kanunu ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun ile gerekli olan düzenlemeler yapılmıştır.

3713 sayılı Kanunun "Malül olanlarla aylığa müstehak dul ve yetimlere yardım" başlıklı 21 nci maddesinde;

" Memur ve kamu görevlilerinden yurtiçinde ve yurtdışında görevlerini ifa ederlerken veya sıfatları kalkmış olsa bile bu görevlerini yapmalarından dolayı terör eylemlerine muhatap olarak yaralanan, sakatlanan, ölen veya öldürülenler hakkında 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Ayrıca;

a) Malül olanlarla, ölenlerin aylığa müstahak dul ve yetimlerine bağlanacak aylığın toplam tutarı, bunların görevde olan emsallerinin almakta oldukları aylıklardan; emekli olanların terör nedeniyle öldürülmeleri halinde ise, dul ve yetimlerine bağlanacak aylığın toplam tutarı ve Kanuna göre kendisine bağlanabilecek emekli aylığından az olamaz. Yaşamak için gereken hareketleri yapamayacak ve başkasının yardım ve desteğine muhtaç olacak derecede malül olanlar ile ölenlerin dul ve yetimlerine en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden, diğerlerine mevcut aylıkları üzerinden, 30 yıl hizmet yapmış gibi emekli ikramiyesi ödenir. Bu bent hükümlerine göre ilgililere fazla olarak yapılan ödemeler, faturası karşılığı ilgili sosyal güvenlik kuruluşlarınca Hazineden tahsil edilir."

şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Bundan başka, aynı maddenin devamında da bunların kira bedellerinin 10 yıl süre ile Devlet tarafından karşılanması, konut kredisi verilmesi ve bazı taşıt araçlarından ücretsiz yararlanmaya ilişkin hükümlere yer verilmiştir. İlgili Kanunun

ek 1 inci maddesinde ise, bu Kanunda yazılı terör eylemlerinden dolayı şehit olan veya çalışamayacak derecede malül olan kamu görevlileri, er ve erbaşların bazı yakınlarının sınava tabi tutulmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmelerine imkân sağlanmıştır.

Öte yandan, 2330 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde,

" Bu kanun kapsamına girenlerden;

a) Ölenlerin kanuni mirasçılarına, en yüksek Devlet memuru brüt aylığının (Ek gösterge dahil) 100 katı tutarında,

.....

nakdi tazminat ödenir.

Bu nakdi tazminatın tespitine esas tutulacak aylık; tazminat verilmesine dair karar tarihindeki en yüksek Devlet memuru aylığının (Ek gösterge dahil) brüt tutarıdır."

hükmüne yer verilerek, bu Kanun kapsamında ölenlerin kanuni mirasçılarına, en yüksek Devlet memuru brüt aylığının (Ek gösterge dahil) 100 katı tutarında, bağlı oldukları kurumca nakdi tazminat ödenmesi sağlanmıştır. Anılan Kanunun 4 üncü maddesinde de; bu Kanun kapsamında ölenlerin, kendilerine bağlanması gereken görev malüllüğü aylığının dul ve yetimlerine intikal ettirileceği, bu madde gereğince ilgili sosyal güvenlik kurumları tarafından kendi mevzuatlarına göre bağlanan aylıkların %25 oranında artırılarak ödeneceği hükme bağlanmıştır.

Diğer taraftan, 5434 sayılı Kanunun 55 inci maddesinde; vazife malüllüğü aylığının, vazife malüllerinden fiili ve itibari hizmet müddetleri toplamı (30) yıla kadar olanlara (30) yıl üzerinden ödeneceği ve 53 üncü maddeye göre hesaplanacak adi malüllük aylıklarına malüllük derecelerine aynı maddede yazılı nispetlerde ayrıca zam yapılmak suretiyle aylık bağlanacağı belirtilmiştir. Aynı Kanunun ek 77 nci maddesinde ise;

" Bu Kanunun 64 üncü, 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, ... 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki görevler ile ayrıca barışta veya olağanüstü hallerde yapılan eğitim, tatbikat ve manevralar ile birlik halinde intikaller sırasında, bu harekat ve hizmetlerin sebep ve etkileriyle hayatlarını kaybedenlerin dul ve yetimleri ile malül olanlara, bunların ölümleri halinde de dul ve yetimlerine bu Kanuna göre bağlanan aylıklar, aşağıdaki esaslar dahilinde yükseltilir.

a) Subay, ast subay, uzman jandarma, uzman erbaşlar ile Emniyet Teşkilatı personeli ve Milli İstihbarat Teşkilatı personeli dahil sivil iştirakçilerin dul ve yetimleri ile malül olanlara, bunların ölümleri halinde de dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar, kendisinden aylık bağlananlar ile malüllerin emsalleri esas alınarak, her yıl kademe ilerlemesi, her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tabi tutulur.

b) Bu şekilde yükseltilen aylıklarda, azami rütbe tavanı subaylarda kıdemli albaydır. Kıdemli albaylar ile general ve amirallere bir üst rütbenin aylığı bağlanır. Astsubaylardan subay olanlar, astsubay ve uzman jandarmalarda yükselinebilecek azami derece ve kademe, 27.7.1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununda yeralan aylık gösterge tablolarında belirtilen en yüksek derece ve kademedir. Uzman erbaşların aylık yönünden yükseltilmeleri ise 18.3.1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun 16 ncı maddesinde belirtilen esaslara göre yapılır.

c) Sivil iştirakçiler ile yedek subay, erbaş ve erlere uygulanacak azami derece ve kademe ise öğrenim durumları ve hizmet sınıfları itibariyle 14.7.1965 tarihli 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre yükselebilecekleri derece ve kademedir.

.....

f) Bağlanacak aylıkların hesaplanmasında, tekabül eden unvan ve rütbenin derece ve kademesinin gösterge ve ek göstergesi ile bu Kanunun Ek 70 inci maddesine göre emekli aylığına yansıtılan tutar esas alınır."

şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenleme ile de, 3713 sayılı Kanun kapsamındaki görevler ile ayrıca barışta veya olağanüstü hallerde yapılan eğitim, tatbikat ve manevralar ile birlik halinde intikaller sırasında, bu harekat ve hizmetlerin sebep ve etkileriyle hayatlarını kaybedenlerin dul ve yetimlerine, bu Kanuna göre bağlanan aylıkların hangi esaslar dahilinde yükseltileceği belirlenmiştir.

Buna ilaveten, 5434 sayılı Kanunun ek 20 inci maddesinin üçüncü fıkrasında;

"İştirakçilerden, kanunlarla belirlenen ..... ölüm sebebiyle haklarında emeklilik işlemi uygulananlara; bu kanuna göre aylığa hak kazandıkları tarihi takip eden üç ay içinde emekli ikramiyesinin hesaplanmasına esas alınan katsayılarda meydana gelecek artış nedeniyle oluşacak ikramiye farkları ile ilk mali yılın birinci ayında katsayılar dışındaki diğer unsurlarda meydana gelecek artışa, bu tarihte yürürlükte olan katsayılar uygulanmak suretiyle bulunacak ikramiye farkları, emekli ikramiyesi ile ilgili hükümlere göre ayrıca ödenir. Ancak aylığa hak kazandıkları tarihi takip eden üç ay içinde katsayılarda artış yapılmadığı takdirde, müteakiben katsayılarda altı ay içinde yapılacak ilk artıştan doğan ikramiye farkları da bunlara ayrıca ödenir."

denilmektedir.

Anılan hüküm nedeniyle bazı tereddütler oluşması üzerine, 3713 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (a) fıkrasına göre tahakkuk ettirilen ve ödenen emekli ikramiyelerine 5434 sayılı Kanunun ek 20 inci maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanıp uygulanmayacağı hususunda T.C. Emekli Sandığı Yönetim Kurulunun 27.12.2001 tarih ve 1175 sayılı Kararı ile; "... Sandığımızca ödenecek emekli ikramiyelerine ilişkin genel düzenlemelerin 5434 sayılı Kanunun Ek 20. maddesinde yer alması; 3713 sayılı Kanun kapsamında olanlara 5434 sayılı Kanunun vazife malûllüğüne ilişkin hükümlerinin uygulanıyor olması ve mezkur Kanunun 21. maddesinin (a) fıkrasının, bunlara ödenecek emekli ikramiyesi miktarının sadece hesaplanmasına ilişkin özel bir düzenleme içermesi karşısında 3713 sayılı Kanunun 21. maddenin (a) fıkrasına göre tahakkuk ettirilen ve ödenen emekli ikramiyelerine ilişkin olarak da 5434 sayılı Kanunun Ek 20. maddesinin 3. fıkrasının uygulanmasına ve ikramiye farkı ödenmesine" karar verilmiştir.

Buna göre, terör mağduru olanlar ile bunların dul ve yetimlerine; gerek en yüksek Devlet memuru aylığı esas alınarak nakdi tazminat ödenmesi ve yine en yüksek Devlet memuru aylığı esas alınarak 30 hizmet yılı üzerinden emeklilik ikramiyesi ödenmesi, gerekse diğer vazife malüllerinden farklı olarak bağlanacak vazife malüllüğü aylığının görev yapmakta olan emsalinin aylığından az olamayacağı ile vazife aylığı bağlandıktan sonra dahi aylığa esas kademelerinin her yıl, derecelerinin ise üç yılda bir yükseltilmesi yapılmaktadır.

Ayrıca, 23.07.2004 tarihli ve 5217 sayılı Özel Gelir ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 5434 sayılı Kanuna eklenen ek 79 uncu maddede yapılan düzenlemeler neticesinde; şehit dul ve yetimlerine, malüllük derecelerine göre aylık aldıkları süre içinde T.C. Emekli Sandığınca her yıl için bir defa ek ödeme yapılması hükme bağlanmıştır. Böylelikle, şehit dul ve yetimlerine, malüllük derecelerine karşılık gelen gösterge rakamlarının yılın ilk dönemindeki Devlet memuru aylıklarına uygulanacak katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar ek ödeme yapılacaktır. Ayrıca, anılan maddede, şehit çocuklarından ilköğretim öğrencisi olanlara (1000), lise öğrencisi olanlara (1500), yüksek öğretim öğrencisi olanlara (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar eğitim ve öğretim yardımı verilmesi hükme bağlamıştır. Böylelikle, öğrencilere daha önceki yıllarda maktu olarak belirlenen tutarlar üzerinden yapılan yardımların, katsayı artışlarına paralel olarak düzenli bir şekilde artırılmasına imkan sağlanmıştır. Nitekim, Ocak 2004 yılında 36.420 olan katsayı Temmuz 2004 te 38.610'a, Ocak 2005 te ise 40.100'e yükselmiş olup, 2004 yılında 301.560.000.TL. eğitim öğretim yardımı alan bir ilkokul öğrencisine 2005 yılında 481.200.000.TL ödeme yapılacaktır.

7/4541

Diğer taraftan, "Devlet Memurları Kanunu ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu İle Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" hazırlanarak, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş olup, sözkonusu Tasarının 6 ncı maddesinde, 1005 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi ve böylelikle şehit eşlerinin; Devlet Demiryollarının yurt içi hatlarından, Denizyollarının şehir hatlarından, belediyelere, belediyeler tarafından kurulan şirketlere ya da belediyeler tarafından yetki verilen özel şahıs veya şirketlere ait şehir içi toplu taşıma araçlarından ücretsiz olarak yararlanmaları öngörülmüştür.

Bu itibarla, şehitlerimizin dul ve yetimlerinin korunması ve kendilerine yaraşır hayat seviyesinin sağlanmasına yönelik düzenlemelere Anayasanın öngördüğü şekilde devam edilmekte olup, düzenlemelerde "sosyal devlet" ilkesi de göz önünde tutulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı

DAĞITIM:
Gereği:
Türkiye Büyük Millet Meclisi Bşk.na

Bilgi:
Başbakanlığa